

בית המשפט העליון

הודעה לתקשורת - פסק הדין ב-ע"מ 1775/20

בעניין קיום משמרת מחאה מול בית הנשיא בירושלים

בית המשפט העליון (המשנה לנשיאה, השופט חנן מלצר והשופטים: ג'ורג' קרא ויוסף אלרון) קיבל היום, באופן חלקי, ערעור על פסק דינו של בית המשפט המחוזי בירושלים שבבתו כבית משפט לעניינים מינהליים (השופט ר' וינוגרד), אשר דחה עתירה לצווים שימנעו מעיריית ירושלים להסיר שילוט מחאה, שנתלה בשעתו בקירבת בית הנשיא בירושלים על ידי התנועה למען איכות השלטון בישראל (המערערת), ולפנות מתקנים ששימשו אותה לצורך משמרות מחאה שקיימה וכן כלי רכב שהחנתה באזור. ברקע הדברים עמדה פעילותה של המערערת שקראה שלא להטיל את מלאכת הרכבת הממשלה על חה"כ בנימין נתניהו, שהוגש נגדו כתב אישום.

בפסק הדין ניתנו, לבקשת הצדדים, הנימוקים שהובילו בשעתו (בתאריך 09.03.2020) להחלטת ביניים, בעקבות דיון שהתקיים בפני השופטים. החלטת ביניים זו קבעה, בעיקרה, כי משמרת המחאה שמקיימת המערערת מול בית הנשיא תוכל להתקיים, כי ניתן יהיה להתמיד בתליית שילוט המחאה על גדרות של בתים פרטיים באזור (בהסכמת הבעלים), אך שללה את העמדת כלי הרכב במתחם, מעבר לזמן הקצוב לכך בהסדרי החניה של עיריית ירושלים.

המשנה לנשיאה, השופט ח' מלצר, קבע בהנמקה, שפורסמה היום, כי ספק אם לעיריית ירושלים היתה נתונה הסמכות להורות על הסרת שלטי המחאה מכוח חוק עזר לירושלים (שמירת הסדר והניקיון), עליו הסתמכה העירייה בטענה כי השלטים מהווים "מכשול אסתטי", וזאת משום שפגיעה כגון זו, בזכות החוקתית להפגין, נדרשת לעמוד במבחני "פיסקת ההגבלה" החוקתית הקבועה בסעיף 8 לחוק-יסוד: כבוד האדם וחירותו – ובכללם במבחן הראשון לפיו על הפגיעה להיעשות בחוק, או מכוח הסמכה מפורשת בו. יתרה מכך, המשנה לנשיאה, השופט ח' מלצר פסק כי אף אם היתה למשיבה סמכות לעשות כן, הרי שנפל פגם בהפעלת סמכות זו של חוסר סבירות וחוסר מידתיות. בתוך כך, המשנה לנשיאה עמד על חשיבותה הנעלה של הזכות החוקתית להפגין, אשר הוגדרה בפסיקה כזכות עילאית, "ציפור נפשה של הדמוקרטיה", שההגנה עליה מהווה תנאי למימוש כלל הזכויות האחרות. המשנה לנשיאה הוסיף כי בנסיבות העניין מדובר במופע מסוים של

זכות ההפגנה – קיום משמרת מחאה (Picketing) מול מעון רשמי של נבחר ציבור. המשנה לנשיאה סקר את ההבחנה המקובלת בפסיקה בין קיום משמרת מחאה בקירבת ביתו הפרטי של נבחר ציבור, אשר ככלל ניתן להטיל עליה הגבלות מסוימות, לבין קיום מחאה מול משכנו הרשמי של נבחר ציבור, אשר לו אופי מיוחד כסמל שלטוני, ועל כן ראוי עקרונית לאפשר קיום הפגנות בסמיכות לו. בתוך כך, המשנה לנשיאה, השופט ח' מלצר איזכר את נביאי ישראל שפעלו מול השלטון, ואף הפנה למשפט משווה, בעיקר לזה הנוהג בארה"ב. במסגרת זו הוא סקר, בין היתר, את סוגיית קיום משמרות מחאה שם מול בתים פרטיים ומול משכנות רשמיים של נבכרי ציבור, וכן את ההסדרים הסטטוטוריים הנוהגים שם באשר להפגנות בסביבת הבית הלבן.

באשר לנסיבות המקרה, המשנה לנשיאה, השופט ח' מלצר קבע כי התנהלות העירייה חרגה מהסבירות וכן מהמידתיות הנדרשת, משום שהנזק בהסרת שלטי המחאה (הפגיעה בזכות החוקתית להפגין) – לא היה מידתי ביחס לתועלת (שמירת הסדר הציבורי ברחוב).

באשר לטענות המערערת ביחס להחניית כלי הרכב באזור המחאה, המשנה לנשיאה אימץ את קביעותיו של בית המשפט קמא הנכבד, ועל כן הערעור נדחה ביחס אליהן.

השופט י' אלרון הצטרף לתוצאה ולחלק מנימוקיו של המשנה לנשיאה. השופט י' אלרון סבר כי יש לדחות את טענות המערערת בעניין החניית רכביה בסמוך לבית הנשיא אף מחמת חוסר ניקיון כפיים. זאת מאחר שעשתה דין לעצמה, תוך שסירבה לציית להוראות נציגי העירייה, והפרה הוראות שיפוטיות שניתנו בעניינה. בהקשר זה, הדגיש השופט י' אלרון כי ההפגנה אינה מקנה לאדם היתר להתעלם מהוראות הדין ולפעול ככל העולה על רוחו, תוך פגיעה במרחב הציבורי, זלזול בהוראות הרשויות האמונות על שמירת הסדר הציבורי, והפרת הוראות שיפוטיות.

מנגד, לגישת השופט י' אלרון, החלטת ראש עיריית ירושלים להסיר את השילוט שנתלה על ידי המערערת נעשתה בחוסר סמכות – ועל כן, אין להידרש למידתיות ההחלטה. עם זאת, ובבחינת למעלה מן הצורך, הדגיש השופט י' אלרון כי הוא אף מסתייג מקביעותיו של המשנה לנשיאה באשר למידתיות החלטת ראש העיר להסיר את השילוט האמור. לעמדתו, הצבת שילוט בוטה ומאיים כחלק ממפגן מחאה בסמוך לביתו של איש ציבור, עלולה לפגוע בתחושת הביטחון האישי שלו ושל בני משפחתו, תוך פגיעה קשה מהרגיל בפרטיותם; ולעיתים אף לעורר חשש מפני השפעה לא ראויה על שיקול דעתו ופעילותו

הציבורית משיקולים שאינם בהכרח טובת הציבור. על כן, במקרים המתאימים ניתן יהיה להגביל שילוט בוטה ומאיים המוצב כחלק ממפגן מחאה בסמוך לביתו של איש ציבור – ובלבד שתהיה לכך הסמכה מתאימה בחוק.

השופט ג' קרא הצטרף לתוצאה ולקביעות המשנה לנשיאה וגרס כי הפעלת שיקול הדעת של גורמי עיריית ירושלים – לא עמדה במבחני הביקורת השיפוטית. השופט ג' קרא אף חלק על קביעתו של השופט י' אלרון כי יש להמעיט בבחינת סבירותה ומידתיותה של החלטת הרשות כשהדבר מתבקש, וציין כי הדבר עלול לעקר מתוכנו את מוסד הביקורת השיפוטית על ההחלטות של רשויות מינהליות. לבסוף, השופט ג' קרא קבע כי החשש מהפגיעה בביטחון האישי ובפרטיות, ומהשפעה פסולה על נבחר הציבור – רלבנטי בעיקר כשמדובר בהפגנה מול ביתו הפרטי של נבחר הציבור, ולא אל מול מעונו הרשמי, וציין כי השופט י' אלרון לא נתן להבחנה זו את מלוא המשמעות המתחייבת.

פסק הדין המלא עומד לרשותכם בכתובת: www.supreme.court.gov.il.